

MOKYMASIS BENDROJO UGDYMO MOKYKLOJE: *ką atspindi visuminio ir rizikos išorinio vertinimo duomenys?*

2019 m. „Bendrujų programų atnaujinimo gairėse“ numatoma, kad kuriamas naujas ugdymo turinys, turėtų stiprinti asmens vertybinių nuostatų, socialinių ir emocinių gebėjimų, pasitikėjimo savo galiomis, atsparumo, kūrybiškumo ugdymą, kuris būtų siejamas su tautiškumo, pilietiškumo puoselėjimu, darnaus vystymosi nuostatų sklaida bendrojo ugdymo mokykloje bei grindžiamas ugdymo(si) procesu, kuriame sudaromos sąlygos kiekvienam mokiniui ugdytis kompetencijas, siekti aukštesnių pasiekimų bei prasmingai mokytis¹. Įvardintos esminės nacionalinio ugdymo turinio atnaujinimo kryptys, principai įpareigoja švietimo bendruomenę mąstyti ne tik apie Bendrujų programų atnaujinimą, jų įgyvendinimui reikalingų rekomendacijų sukūrimą, mokytojų kvalifikacijos tobulinimą, bet ir apie šiuo metu bendrojo ugdymo mokykloje organizuojamo ugdymo proceso ypatumus, problemas ar per keletą metų išryškėjusias tam tikras tendencijas. Dar 2015 m. „Geros mokyklos koncepcijoje“, 2016 m. „Mokyklos, įgyvendinančios bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įšivertinimo metodikoje“ buvo įvardinta tam tikra sėkmingą mokymąsi apibrėžiančių aspektų „triada“: savivaldumas mokantis, mokymosi konstruktyvumas, mokymosi socialumas² (žr. 1 pav.).

1 pav. Kokio tikimės mokymosi?

Savivaldumas mokantis	Mokymosi konstruktyvumas	Mokymosi socialumas
<p>Padedant mokytojui, kartu su mokytoju mokiniai geba išsikelti mokymosi tikslus, savarankiškai pasirinkti užduočių atlikimo būdą, susirasti reikiamą informaciją ir priemones, klausti ir paprašyti pagalbos, aptarti ir vertinti savo mokymąsi, planuoti ir valdyti laiką. Jie suvokia, pripažįsta ir stengiasi spręsti mokymosi problemas. Stebėdami ir apmąstydami asmeninę pažangą, geba pateikti jos įrodymus (atskirus darbus ar jų pasiekimų aplankus, mokymosi dienoraščius). Reflektuodami individualią mokymosi patirtį, mokiniai padeda mokytojams įvertinti mokymosi nuodugnumą ir tinkamumą.</p>	<p>Mokiniai skatinami sieti išmokus dalykus ir asmenines patirtis su nežinomais dalykais kuriant prasmingus ryšius. Jie mokomi vizualizuoti ir paaiškinti savo mąstymą, pademonstruoti įgūdžius, gebėjimus ir veiklos būdus. Nuolat grįžtant prie jau išmoktų dalykų, mokomasi sieti idėjas, suvokti, patikrinti ir perkonstruoti savo supratimą, mąstymą ar veiklos būdą.</p>	<p>Mokiniai geba ir yra motyvuojami mokytis bendradarbiaujant įvairiomis aplinkybėmis įvairios sudėties ir dydžio grupėse bei partneriškai (poromis). Jie padeda vieni kitiems mokantis. Geba viešai išsakyti savo mintis ir išklausti kitus, klausti, diskutuoti, ginti savo nuomonę, paaiškinti požiūrį (žodžiu, tekstu, vaizdu), drauge analizuoti ir spręsti problemas, kurti bendrą supratimą, sprendimus ar darbus.</p>

Šaltinis: Mokyklos, įgyvendinančios bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įšivertinimo metodika (2016). Ugdymas(is) paradigmu kaitoje. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.

Kyla klausimai: kiek naujojo ugdymo turinio kūrėjai atsižvelgs ir stengsis rengiamas bendrąsias programas susieti su galimais sprendimais, priemonėmis skatinti vis tebesitęsiantį virsmą iš mokymo į

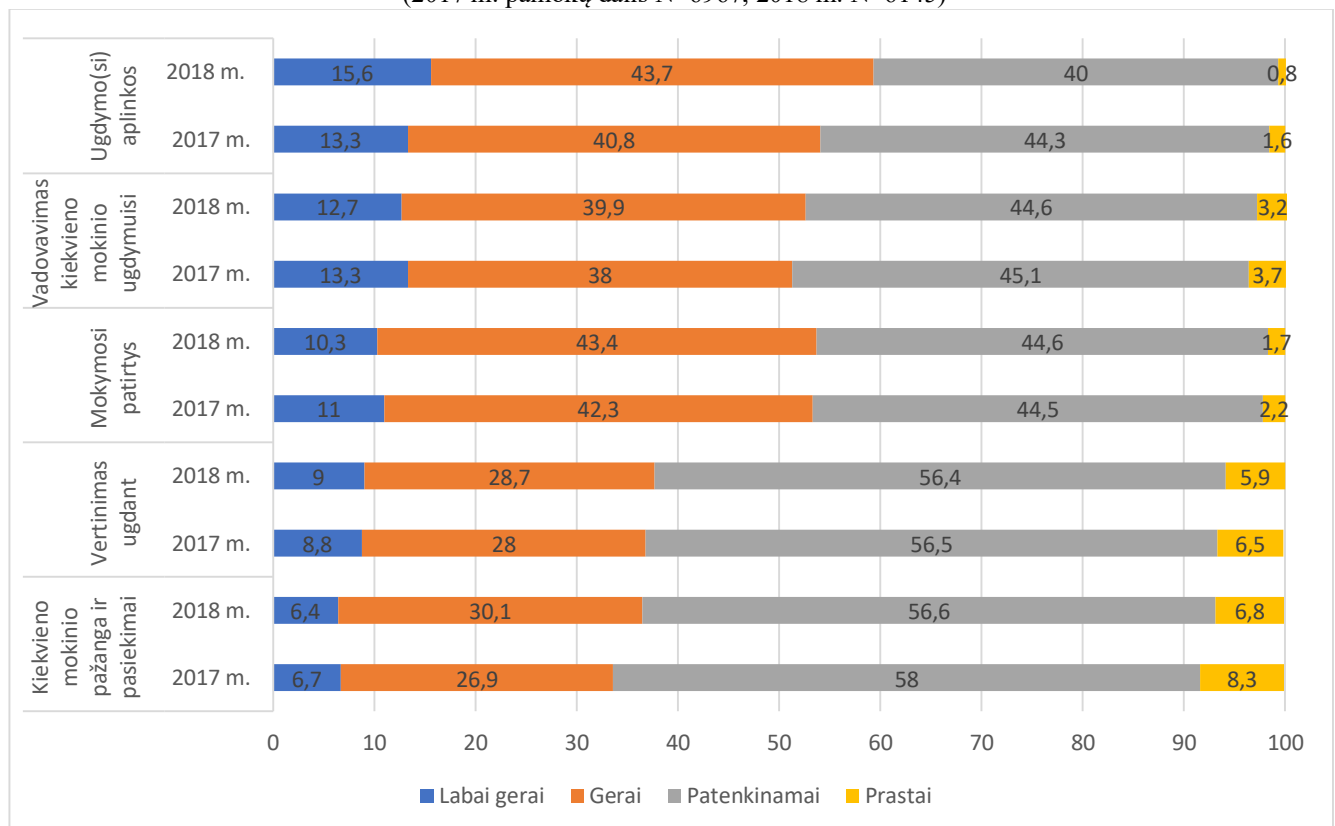
¹ Bendrujų programų atnaujinimo gairės, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. lapkričio 18 d. įsakymu Nr. V-1317, Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d., nutarimu Nr. XI-2015. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/e3e9269009e511ea9d279ea27696ab7b>

² Geros mokyklos koncepcija. (2015). Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro, 2015 m. gruodžio 21 d. Nr. V-1308. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/Geros%20mokyklos%20koncepcija.pdf>; Mokyklos, įgyvendinančios bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įšivertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. V-267. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4ee6e9e0fc9911e5bf4ee4a6d3cdb874>

mokymąsi? Kokie „instrumentai“ bus pasiūlyti mokyklų bendruomenėms kurti mokymąsi, grindžiamą vadinamąja efektyvaus „mokymosi triada“? Kiek giliai šiandien išryškėjusios pamokos kokybės problemos bus suvokiamos bendrame viso ugdymo turinio atnaujinimo procese?

Siekiant atsakyti į šiuos klausimus, o vėliau jų pagrindu ieškoti sprendimų ir kurti į kiekvieną besimokantįjį orientuotą ugdymo turinį, svarbu pažvelgti į tam tikras pastaraisiais metais išryškėjusias ugdymo proceso, o, tiksliau, pamokos kokybės problemas. 2017–2018 m. mokyklų veiklos kokybės visuminio išorinio vertinimo duomenys rodo, kad vertintojų stebėtose pamokose vyravo mokymo (poveikio, tradicinė) paradigma, kai ugdymo procese dominavo mokytojas, o mokinys pamokoje buvo pasyvus informacijos priėmėjas, mokomas pagal mokytojo numatytus uždavinius, planą ir dažnai tradicinius mokymo metodus (aiškinimą, demonstravimą, pasakojimą, rašymą, tekstų skaitymą ir kt.)³. Pusėje ir net didesnėje dalyje pamokų pamokos komponentai susiję su kiekvieno mokinio pažanga ir pasiekimais, vertinimas ugdant ir mokymosi patirtys vertintojų buvo įvertinta patenkinamai (žr. 2 pav.).

2 pav. 2017 ir 2018 m. stebėtų pamokų dalis (proc.) pagal pamokos komponentų kokybės įvertinimą (2017 m. pamokų dalis N=6967, 2018 m. N=6145)

Duomenų šaltinis: NŠA, 2017, 2018

Šiame darbe plačiau nagrinėjami ugdymo proceso kokybės aspektai susiję su mokymosi patirtimis pamokoje. Pirmiausiai, remiantis mokyklų išorinio vertinimo ataskaitų duomenimis, pabandyta ieškoti atsakymo į klausimus: kokios mokinių mokymosi patirtys išryškėjo mokyklose, kurias

³ 2007 m. bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės vertinimo rezultatai. Prieiga per internetą: <http://www.nmva.smm.lt/isorinis-vertinimas/mokyklu-isorinis-vertinimas/vertinimai/>; Mokyklų vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybė. Metinis pranešimas 2018 (2018). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.

2018 m. vertintojų buvo įvertintos geriausiai? Kokios mokinių mokymosi patirčių kūrimo problemos vertintojų buvo įvardintos šiose mokyklose?⁴ Kiti klausimai buvo siejami su 2019 m. Lietuvoje pradėto mokyklų išorinio rizikos vertinimo duomenimis: kokios mokinių mokymosi patirtys yra kuriamos silpną geros mokyklos raišką demonstruojančiose mokyklose? Kaip buvo siūloma tobulinti mokinių mokymąsi pamokoje? Kokie esminiai mokinių mokymosi patirčių kūrimo skirtumai tarp geriausiai išorinio vertinimo metu įvertintų mokyklų 2018 ir 2019 m.?⁵

2018 m. mokyklų visuminio išorinio vertinimo duomenys atskleidžia, kad mokyklose, kuriose bendras pagal atskirus rodiklius įvertinimas yra aukštas, mokinių mokymosi patirtys dažniausiai yra vertinamos gerai. 38 mokyklose iš 41, kurių bendras įvertinimo vidurkis buvo nuo 2,5 iki 3,1, mokymosi patirtys vertintojų buvo įvertintos gerai, o 5 mokyklose užfiksuoti organizuojamo ugdymo(si) ypatumai, susiję su mokymosi socialumu, konstruktyvumu, ugdymu mokyklos gyvenimu, vertintojų įvardinti kaip stiprieji visos bendruomenės veiklos aspektai. Aptariamų mokyklų išorinio vertinimo ataskaitose kiekvienam mokiniui prasmingas ir skatinantis tobulėti mokymąsi siejamas su mokymosi savivaldumu, patirtiniu mokymusi ir mokymusi bendradarbiaujant. Pamokose, kurias vertintojai įvardija kaip paveikias ugdyti mokinių savivaldumą mokyti, dažniausiai buvo organizuojamos veiklos, kurios skatino mokinius:

- išsikelti mokymosi uždavinius;
- savarankiškai pasirinkti darbui reikalingas priemones;
- pasirinkti užduočių atlikimo būdą, aptarti ir vertinti savo mokymąsi;
- stebėti ir reflektuoti individualią pažangą.

Tačiau iš nagrinėtų mokyklų išorinio vertinimo ataskaitų išryškėja, kad netgi tikslingai ir nuosekliai veikiančios mokyklų bendruomenės turėtų daugiau dėmesio skirti mokinių savivaldaus mokymosi gebėjimo ugdymui(si). Vertintojų teikiamose išvadose, rekomendacijose siūloma atsisakyti mokymo, kuris grindžiamas „instruktavimo kultūra“, atkreipti dėmesį į tai, kad, siekiant ugdyti mokinių atsakomybę už savo mokymąsi, mokymosi savivaldumą, labai svarbu jiems teikti nuolatinį grįžtamąjį ryšį, padėti spręsti iškilusias mokymosi problemas. Pavyzdžiui, ataskaitose nurodoma:

„[...] verta pabrėžti, kad atsakingai vykdydami mokytojų nurodymus mokiniai vis dėlto neturi galimybių ugdyti mokėjimo mokyti kompetencijų, nes jie nėra skatinami iš esmės planuoti savo mokymosi, jiems nesuteikiama galimybė rinktis užduočių, informacijos šaltinių, veiklos pobūdžio ir pan.“ (iš 2018 m. pradinės mokyklos išorinio vertinimo ataskaitos, p. 12).

„[...] mokytojai nepakankamai išnaudoja mokinių mokymosi aptarimą, pasidalinimą duomenimis apie pažangą kaip siekį didinti mokinių ugdymosi rezultatus. [...] mokiniai yra nepakankamai įtraukiami

⁴ Darbe nagrinėjami 2018 m. 41 bendrojo ugdymo mokyklos išorinio vertinimo duomenys, kurių įvertinimo vidurkiai yra nuo 3,1 iki 2,5.

⁵ Darbe nagrinėjami 2019 m. bendrojo ugdymo mokyklų rizikos išorinio vertinimo duomenys ir plačiau aptariamos mokinių mokymo patirtis mokyklų kurių įvertinimo vidurkiai yra nuo 2,5 iki 2,3.

ir(ar) įsitraukę į savo veiklos pamokoje apmąstymą“ (iš 2018 m. pagrindinės mokyklos išorinio vertinimo ataskaitos, p. 10).

Remiantis mokyklų išorinio vertinimo ataskaitomis, galima išskirti tam tikrose pamokose vyraujančias veiklas, kurias vertintojai sieja su mokymosi konstruktyvumu. Ataskaitose vertintojai konstatavo, kad stebėtose pamokose mokiniams pateikiamos užduotys, organizuojamos veiklos, kurios skatina mokinius:

- remtis asmenine patirtimi;
- prisiminti jau įgytas žinias ir jas pritaikyti naujose situacijose;
- paaiškinti ir vizualizuoti savo supratimą bei priimtus sprendimus.

2018 m. mokyklų išorinio vertinimo ataskaitose rašoma, kad mokiniai gebėjo „[...] sugalvoti ir kitiems paaiškinti savo mąstymą“ (p. 10), „[...] mokiniams pavyko [...] pritaikyti išmokus veiklos ir mąstymo būdus naujame kontekste (p. 12). Tačiau, kalbėdami apie mokymosi konstruktyvumą, vertintojai neįvardijo veiklų, kurios skatintų mokinius sisteminti savo patirtį, suvokti pažinimo proceso įvairiapusiškumą, geriau pažinti save kaip besimokantįjį, suprasti savo individualaus suvokimo ypatumus, jais remtis atliekant užduotis ir sprendžiant iškilusias problemas⁶.

38 mokyklose iš 41, kurių bendras įvertinimo vidurkis buvo nuo 2,5 iki 3,1 mokymosi socialumas buvo įvertintas gerai, o 9 mokyklose išskirtas kaip stiprusis veiklos aspektas. Apibendrinami mokyklose stebėtų pamokų medžiagą vertintojai pažymi, kad mokiniai yra skatinami bendradarbiauti tarpusavyje, t y. dirbant grupėse, porose atlikti užduotis, parengti bendrus projektus, pristatymus ar teikti vienas kitam pagalbą. Pavyzdžiui, ataskaitose rašoma:

„[...] pamokose mokiniai buvo motyvuojami ir jiems sekėsi partneriškai mokytis įvairios sudėties ir dydžio grupelėse, nebijojo klysti, paprašyti pagalbos, išsakyti savo mintis ir nuomones, jas paaiškinti, pagrįsti, išklaustyti kitus, gebėjo padėti vieni kitiems (iš 2018 m. progimnazijos išorinio vertinimo ataskaitos, p. 10).

„Dažniausiai mokiniai bendradarbiavo porose su suolu draugu. [...] Stebėtose pamokose užfiksuoti tinkami mokinių bendradarbiavimo įgūdžiai: mokiniai skirstyti į grupes užduotims ar veikloms atlikti, padėjo vieni kitiems mokantis, tinkamai gebėjo išsakyti savo mintis ir išklaustyti kitus, klausti, diskutuoti, ginti savo nuomonę, paaiškinti požiūrį, drauge analizuoti ir spręsti problemas, drąsiai pristatė atliktus darbus“ (iš 2018 m. gimnazijos išorinio vertinimo ataskaitos, p. 16).

„[...] nemažai mokymosi socialumo pavyzdžių stebėta ne tik privalomų, bet ir pasirenkamųjų dalykų pamokų metu, vaikų neformaliojo švietimo užsiėmimuose. Taip pat svarbu akcentuoti, kad daugumoje kabinetų suolų išdėstymas buvo palankus organizuoti mokymąsi grupėse, porose, mokiniai dažnai skatinti tartis, dirbti porose ar grupėse“ (iš 2018 m. gimnazijos išorinio vertinimo ataskaitos, p. 14).

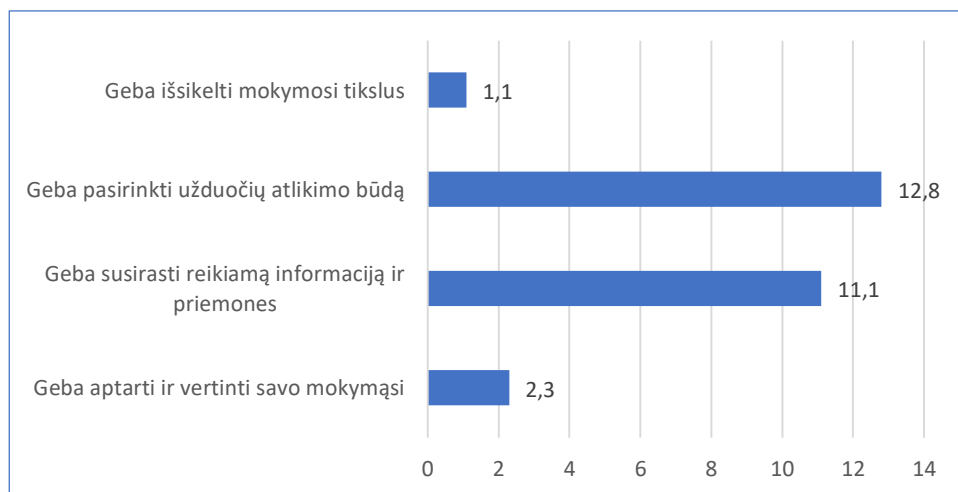
---

⁶ Edukologijos inžinerijos link: teorijos ir praktikos sanglauda (2015). Vilnius: Lietuvos edukologijos leidykla; Grant S. G. *History Lessons. Teaching, Learning and Testing in U. S. High School Classrooms.* (2003). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.

Aptarti 2018 m. mokyklų visuminio išorinio vertinimo duomenys rodo, kad vertintojų stebėtose pamokose kuriamos mokymosi patirtys apima esminius Lietuvos švietimo dokumentuose, tyrinėtojų darbuose apibrėžiamus ar rekomenduojamus paveiklus mokymosi siekius, t. y. pamokose mokiniai įtraukiami į tam tikrus sprendimų dėl savo mokymosi planavimo ir tobulinimo, pateikiamos užduotys, kuriamos situacijos, kurios skatina mokytis remiantis savo patirtimi, bendradarbiauti su kitais besimokančiais. Kitas klausimas, kuris reikalauja gilesnės analizės, yra susijęs su ugdymo praktika: kiek fragmentiškas ir ne visada sistemiškas mokinių savivaldžio mokymosi gebėjimų ugdymas(is), mokymosi konstruktyvumo, socialumo principų įgyvendinimas ugdymo procese iš tiesų yra paveikus ir padeda siekti pamokoje geresnių mokinių mokymosi rezultatų.

Nagrinėjant 2019 m. pirmojo pusmečio mokyklų veiklos kokybės rizikos vertinimo duomenimis pastebėta, kad silpną geros mokyklos raišką demonstruojančiose mokyklose pamokos kokybės aspektai, susiję su mokinių mokymosi patirtimis, yra vertinami patenkinamai (pamokos aspekto „Mokymasis vadovaujant mokytojui derinamas su savivaldžiu mokymusi“ vertinimo vidurkis 2,24, „Mokomoji medžiaga susiejama su kitais mokomaisiais dalykais, gyvenimo patirtimi“ vertinimo vidurkis – 2,48, „Kiekvienam sudaromos sąlygos pagal jo gebėjimus mokytis ir patirti sėkmę, bendradarbiauti tarpusavyje“ vertinimo vidurkis – 2,39). 8 mokyklose iš 10, kurių bendras įvertinimo vidurkis yra 2,4 ir daugiau (aukščiausias bendras įvertinimo vidurkis – 2,52), remiantis pamokų stebėjimo, mokinių, jų tėvų, mokytojų apklausų duomenimis mokymasis pamokose buvo įvertintas patenkinamai.

3 pav. Dalyje pamokų mokiniai demonstravo savivaldžio mokymosi gebėjimus
Savivaldis mokymasis pamokoje
2019 m. (pamokų dalis, N=171)

Duomenų šaltinis: NŠA, 2019

Mokyklų rizikos išorinio vertinimo ataskaitose įvardijama, kad pamokose organizuojamos veiklos dažniausiai grindžiamos mokymo (tradicine) paradigma. Kas, kaip ir kiek laiko vyks pamokose, planuoja ir priima sprendimus dažniausiai tik mokytojas. Vertintojų pastebėta, kad daugiau kaip pusėje, o kai kuriose mokyklose ir daugumoje pamokų, mokymosi tikslus kėlė mokytojai, o mažuma arba dalis mokinių galėjo pasirinkti užduočių atlikimo būdą. Veiklos, kurios skatintų mokinius planuoti savo

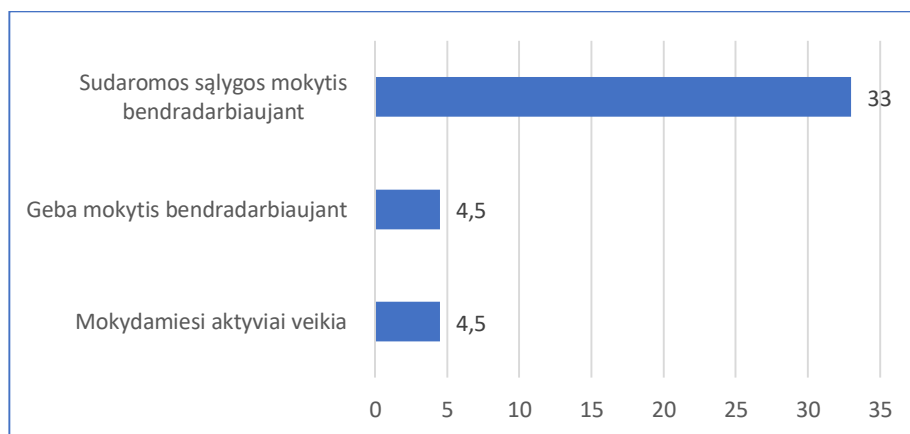
mokymąsi, savarankiškai pasirinkti užduočių atlikimo būdą, susirasti reikiamą informaciją, priemonės ir įsivertinti savo mokymąsi, vertintojų buvo fiksuotos tik pavienėse pamokose (žr. 3 pav.).

Iš 46 vertintų mokyklų 34 mokyklose (73,9 proc.) buvo įvardintos su mokinių savivaldžiu mokymusi susijusios rizikingos veiklos. Pavyzdžiui, nesisteminis mokinių informavimas apie numatomus mokymosi uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijus, nedažnas mokinių skatinimas paveikiai reflektuoti ir analizuoti vertinimo informaciją, nesisteminis mokinių įtraukimas į pasiektų rezultatų apmąstymą, retai sudaromos sąlygos mokiniams vertinti vienas kito darbus, apibendrinti mokymosi rezultatus pamokoje ir numatyti tolesnius veiklos siekius bei gaires.

Galima kalbėti tik apie tam tikrų mokymosi konstruktyvumo elementų raišką mokyklose, kuriose buvo atliktas išorinis rizikos vertinimas. Ataskaitose įvardijama, kad pamokose dažniausiai mokiniai yra skatinami sieti išmokus dalykus su asmenine patirtimi, kitais mokomaisiais dalykais ir gyvenimiškomis situacijomis. Pastebėtos pavienės, fragmentiškos veiklos, kurių metu mokiniai turėjo pademonstruoti savo gebėjimus, vizualizuoti savo supratimą ar sugrįžti prie jau išmoktų dalykų. Dalyje pamokų mokytojų pateikiamos užduotys sudarė galimybes mokiniams tyrinėti (24,9 proc.), spręsti problemas, jas nagrinėti remiantis kitų dalykų pamokose įgytomis žiniomis ar išsiugdytais gebėjimais (23,2 proc.).

Vertintojai atkreipia dėmesį, kad nors stebėtose pavienėse pamokose mokytojai sudarė sąlygas mokiniams dirbti porose, grupėse, padėti vienas kitam, tartis tarpusavyje, tačiau daugumos mokinių gebėjimai bendradarbiauti įvairios sudėties grupėse, porose yra nepakankami (žr. 4 pav.).

4 pav. Dalyje pamokų mokiniams sudaromos sąlygos mokytis bendradarbiaujant
Mokymosi socialumas pamokoje
2019 m. (pamokų dalis, N=871)

Duomenų šaltinis: NŠA, 2019

Ataskaitose nurodoma, kad „Pamokose stengiasi sudaryti bendradarbiavimo sąlygas, bet tik dalis mokinių gebėjo bendradarbiauti, nes mokiniams stigo socialinės kompetencijos, t.y. mokytis tariantis, ieškant bendrų sprendimų ir demonstruoti bendrą rezultatą – bendradarbiavimo užduotys iš dalies skatino aukštesnio lygmens mąstymą (suvokimą)“ (iš 2019 m. gimnazijos išorinio rizikos vertinimo ataskaitos, p. 25).

„Mokiniai noriai dalyvauja bendrose veiklose, tačiau bendrauti, bendradarbiauti, prisiimti atsakomybę, konstruktyviai spręsti konfliktus – moka ne visada“ (iš 2019 m. pagrindinės mokyklos išorinio rizikos vertinimo ataskaitos, p. 7).

„Daugumoje (89,1 proc.) stebėtų pamokų mokinių noras bei gebėjimas bendrauti, bendradarbiauti nebuvo paveikus, daugumai mokinių stigo socialinių gebėjimų, komandinio darbo įgūdžių“ (iš 2019 m. pagrindinės mokyklos išorinio rizikos vertinimo ataskaitos, p. 6–7).

Nagrinėtų 2019 m. mokyklų išorinio rizikos vertinimo ataskaitų medžiaga atspindi, kad mokinių gebėjimai savarankiškai ir bendradarbiaujant su kitais kurti savo supratimą apie nagrinėjamus klausimus, spręsti problemas, planuoti savo mokymąsi, jį stebėti, koreguoti ir įsivertinti, pamokose ugdomi fragmentiškai.

Pateikiamos užduotys, sukuriamos situacijos atskleidžia, kad mokytojai siekia atkreipti mokinių dėmesį į tai, jog svarbu išmokti pačiam mokytis, naujas žinias, gebėjimus sieti su jau esamu patyrimu, veikti tarpusavyje bendradarbiaujant, tačiau nėra numatomi nuoseklūs žingsniai, užduočių, į mokymąsi orientuoto vertinimo sistema, kas padėtų mokiniams ne tik suprasti, kad šie dalykai yra svarbūs, bet įtrauktų juos į veiklas, kurios skatintų patį priimti sprendimus dėl savo mokymosi ir pasiektų rezultatų. 2018 m. mokyklų visuminio išorinio vertinimo duomenys rodo, kad mokyklose, kuriose mokymasis buvo įvertintas gerai arba išskirtas kaip stiprusis veiklos aspektas, pamokose mokiniams dažnai buvo sudaromos sąlygos ugdytis tam tikrus savivaldžio mokymosi, bendradarbiavimo gebėjimus, pasitikrinti, koreguoti ar perkurti savo supratimą. Mokyklose, kuriose buvo atliktas išorinis rizikos vertinimas, savivaldumas mokantis, mokymosi konstruktyvumas ir socialumas iš esmės yra „pavieniai atvejai“ pamokose ir tik atskirų mokytojų iniciatyva bandoma organizuoti mokymąsi, kuris skatintų mokinių atsakomybę už savo mokymąsi, asmeninės patirties sklaidą, jos augimą bendradarbiaujant ir tikslingai veikiant kartu su kitais. Įvardintiems mokymosi aspektams turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys kuriant ir įgyvendinant silpną geros mokyklos raišką demonstruojančių mokyklų veiklos tobulinimo planus.

*Apžvalgą parengė Linas Jašinauskas
Vertinimo skyrius
Stebėsenos ir vertinimo departamentas
Nacionalinė švietimo agentūra*